

Hordaland fylkeskommune

Fylkesrådmannen

Postboks 7900

5020 Bergen

Vår ref.: 14/46

Deres ref.: 2014/1442

26.9.2014

Høringsuttalelse fra Norges museumsforbund for Premiss: Kultur- Regional kulturplan for Hordaland 2015-2025

Vi takker for invitasjon til å delta i referansegruppen som ble etablert i forbindelse med utarbeidelsen av den nye regionale kulturplanen for Hordaland, og for muligheten til å gi innspill i høringsperioden. I løpet av arbeidet har Liv Ramskjær deltatt i spørreundersøkelse og fulgt utviklingen av arbeidet med utformingen av planen, men det har dessverre ikke vært mulig å delta på de ulike innspillkonferansene som har vært holdt i forbindelse med planen. Innspill til «Premiss: Kultur – Regional kulturplan for Hordaland 2015-2025» gis derfor skriftlig.

Norges museumsforbund har merket seg at planen har litt ulikt detaljeringsnivå mellom de ulike kulturområdene. I omtalen av museums- og kulturminnefeltet har kulturminnevern fått en noe større plass enn museene, men disse områdene har mange tangeringspunkter. I høringsinnspillet legges det først og fremst vekt på å knytte kommentarer til noen generelle overordnede perspektiver og til det som gjelder museums- og kulturvernfeltet.

Målsetning og visjon

Planen har en tydelig og ambisiøs visjon om å «videreutvikle Hordaland som ein leiande europeisk kulturregion» og uttrykker en ambisjon om å «være grenseoverskridande og nyskapande med risikovilje og å ta vare på og utvikle verdier». De seks hovedmålene understreker at fylkeskommunen ser kultur som en viktig og integrert del av utviklingen av alle samfunnsområdene, og at det er vilje til offensiv satsing. At kulturens *egenverdi* understrekes og legges til grunn sammen med kulturens rolle som utviklingsfaktor mener

Museumsforbundet er viktig og riktig. Kulturens egenverdi er sentral i arbeidet med å fremme demokrati og ytringsfrihet.

Generelt ønsker vi å understreke at det er en ambisiøs plan. I tillegg til å trekke opp målene for den kommende kulturpolitikken, har regionalplanen også gode beskrivelser og analyser av dagens status for satsingene innen de ulike delene av kulturfeltet. Den foreliggende «Regional plan for museum 2011-2015» har bidratt til å forme en museumssektor som utgjør en vesentlig del av den fylkeskommunale kulturpolitikken. Mange av satsingsområdene fra museumsplanen er fortsatt aktuelle og viktige å følge opp i den kommende perioden. Blant annet vil vi understreke at fylkeskommunens satsing på etablering av bygningsvernkonsulenter ved de fem regionale ansvarsmuseene har bidratt til styrking av arbeidet med bygningsvern både innen museene og i kommune, fylkeskommune og overfor private eiere. Det er viktig å bygge videre på dette for å styrke utvikling av det spesialiserte behovet det er bruk for i byggenæringen og relevante håndverksmiljøer. Om dette best gjøres gjennom etablering av et bygningsvernsenter for etter- og videreutdanning av håndverkere, eller gjennom økt samarbeid mellom museene som har bygningsvernkonsulenter bør en videre utredning diskutere. Bevaring, videreutvikling og formidling av immateriell kunnskap er viktig for det videre arbeidet med vern av kulturarv. Den fylkeskommunale finansieringen av disse stillingene i Hordaland er et svært godt forbilde for andre fylker. Dette er ett av flere viktige tiltak i forhold til å utvikle arbeidet med immateriell kultur og tradisjonshåndverk som kulturplanen er opptatt av at er et ansvarsområde for museene.

Virkemidler og støtteordninger

Under punkt 2.5 omtales driftstilskuddene til kulturinstitusjonene der fylkeskommunen har hatt som mål at disse skal være stabile fra år til år og gi forutsigbarhet. Det diskuteres imidlertid en alternativ løsning med alternative tilskuddsperioder for tilskudd til drift på tre år, med en påfølgende evaluering som del av grunnlaget for vurdering av videre driftsstøtte. Tanken er at det ikke skal søkes på nytt i perioden, men rapporteres årlig.

Det er noe uklart hva forslaget er ment å innebære, men Hordaland fylkeskommune har bedt om en tilbakemelding på spørsmålet fra høringsinstansene. Dersom endringen først og fremst gjelder museenes driftssøknader og representerer en forenkling av søknadsarbeidet for museene og for saksbehandlingen i fylkeskommunen, er forslaget ikke problematisk. Da kan det bidra til større forutsigbarhet i perioden. Museene sender imidlertid årlige søknader til Kulturdepartementet via Kulturrådets søknadsportal. Denne sendes ofte med som vedlegg til søknaden til fylkeskommunen. For museene vil det trolig være et begrenset ekstraarbeid å utarbeide årlige søknader også til fylkeskommunen. På den annen side kan en løsning med treårige perioder kunne bidra til å låse bevilgningene og gi mindre rom for fleksibel utvikling i perioden. Dersom en overgang til treårige søknader imidlertid betyr at man ønsker å gå over til et system der man tenker seg mer omfattende vurderinger som bakgrunn for større endringer i driftstilskuddene, mener vi løsningen er mer problematisk. Da vil en slik ordning kunne bidra til at det tar lenger tid før institusjonene får signaler fra fylkeskommunen om eventuelle kommende endringer i driftstilskuddene. Dersom forslaget om treårsperioder er begrenset til å gjelde de faste driftsbudsjettene, og ikke omfatter tilskudd til prosjekter og investeringer, vil man likevel kunne opprettholde en fleksibilitet i mulighetene for økning i tilskudd til særskilte formål. Da vil treårs-modellen være enklere å gjennomføre.

Behov for styrking av driftsbudsjettene

Det er bra at Hordaland fylkeskommune, til tross for stor aktivitet på kulturområdet, har et tydelig mål om at en større del av befolkningen skal ta del i kulturlivet. Dette ønskes gjort gjennom økt innsats innen formidling og publikumsutvikling med særlige tiltak rettet mot spesifikke grupper. I punkt fire i planen omtales en rekke utfordringer for museene og, ikke minst, kulturminnevernet knyttet til bevaring og utvalg av et representativt utvalg kulturminner. Samtidig understrekes det at museene har for knappe økonomiske rammer til å løse oppgavene og ta godt nok vare på bygninger, gjenstander og fartøy. Derfor er det gledelig at man understreker under innsatsområdene under punkt fem at det skal vurderes å etablere tilskudd til forvaltning, drift og vedlikehold av freda kulturminner og fartøy. Mange museumsbygg blir imidlertid ikke fredet fordi de er flyttet til et museum, derfor er det viktig at også verneverdige bygg og andre kulturminner i museene kan omfattes av en slik ordning. Museer har ofte ikke tilgang til å søke midler fra Kulturminnefondet eller Riksantikvaren. Mange museer har også investeringsbehov som til dels er en konsekvens av museumsreformen, dels etterslep fra tidligere. Dette gjelder blant annet vedlikehold av bygninger, magasin og styrket bemanning, men for noen også formidlingsbygg som kan gi helårstilbud.

Norges museumsforbund vil understreke behovet for å styrke museenes driftsinntekter slik det er formulert i «Musea i samfunnet», Museumsplanen for Hordaland 2011-2015 tiltak 1 under delmål 5.1.1: «Musea skal ha ein økonomi som set dei i stand til å kunna utføra sitt samfunnsoppdrag», og i handlingsprogrammet for «Premiss: Kultur» under punkt 5.5. innsatsområde «16. A. Planmessig styrking av musea i høve til drift og investering».

Dette behovet blir ikke mindre av en offensiv holdning til å arbeide mer aktivt på flere områder. Fellesløsninger innen magasin og bevaring, og økt samarbeid mellom de konsoliderte museene og Universitetsmuseet i Bergen er ønsket blant annet for å få til gode og nødvendige bevaringstiltak. Museumsforbundet mener dette kan stimuleres til ved bevilgninger til blant annet etablering av fellesmagasin med konserveringstjeneste. Lokal støtte vil være avgjørende for utløsning av statlige midler til slike tiltak. Det vil også styrke samarbeidet som er etablert mellom museene, og danne grunnlag for videre samarbeid fremover på flere områder.

Andre kommentarer

Museumsforbundet mener det er viktig at det understrekes tydelig at et fremtidig verdensarvsenter på Bryggen skal være organisert som en del av museene. Dette er viktig for å benytte museenes kunnskap og erfaringer, blant annet til å etablere god formidling overfor publikum. En slik løsning vill bidra til å bruke ressursene på en god måte samtidig som museene styrkes.

Hordaland fylkeskommune er opptatt av museene og kulturarven som sentrale ressurser for lokal samfunnsutvikling og verdiskaping og utvikling av kulturnæring. Det er positivt at det understrekes at dette skal fremmes i tett samarbeid med regionalavdelingen i Hordaland fylkeskommune for å sikre at både kultur- og næringsaspektene blir ivaretatt. Det viser evne og vilje til å tenke integrert og helhetlig. I handlingsprogrammet for kulturplanen under innsatsområde «8. Kulturbasert næringsutvikling/kulturnæringer», er ikke museene oppført

som partner i noen av de underliggende tiltakene. Museumsforbundet mener at dette bør revurderes særlig i forhold til museenes aktive arbeid knyttet til reiseliv og kulturnæring. Her mener vi det er et betydelig potensial for mer samarbeid og deltagelse fra museene på flere av undertiltakene. Det ser ut til at man har glemt å tenke på museene som en ressurs i et slikt samarbeid.

Museumsforbundet er glad for at det i planen understrekes at det er et ufravikelig krav at kunsten skal være uavhengig og at dette kan komme i konflikt med økonomiske mekanismer knyttet til kravene i nyere nasjonal politikk, som har som mål at kulturlivet i større grad skal finansieres av sponsormidler. Det er bra at Kulturplanen tar på alvor innspill med uttalt bekymring for at institusjonene skal bli avhengig av sponsorinntekter på driftssida. Det viser en vilje til å ta seg råd til å bidra og finansiere og utvikle kulturfeltet bredt.

Handlingsprogram

Handlingsprogrammet som forslås er ambisiøst, omfattende og detaljert med tydelig formulerte ansvarshavere og partnere. Det virker godt gjennomarbeidet og har, i alle fall på museumsfeltet, god kontinuitet i forhold til den foreliggende museumsplanen. De mål og tiltak som er satt opp er relevante og gode. Norges museumsforbund er av den oppfatning at museene også i stor grad er trukket inn på relevante områder som ligger utenfor kjernen for det som beskrives under det rene museums- og kulturarvsområdet under punkt 5.5. Blant annet gjelder dette innsatsområdene under punkt 5.6 Arkiv: «24. Lokalhistorisk arbeid», «25. Fotobevaring» og «26. Vegen inn i kunst- og kulturlivet. Innsatsområdene under «5.5 Kulturminnevern og museum» er viktige og riktige, men museene er muligens glemt medtatt på enkelte punkter som i 15. C, 16. C og 19. C. Det innsatsområdet vi ser at museene i størst grad ser ut til å være uteglemt er «8. Kulturbasert næringsutvikling/ kulturnæringer», som er kommentert ovenfor.

Med vennlig hilsen

Liv Ramskjær
generalsekretær